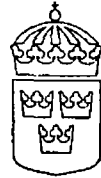

Regeringens proposition

1985/86: 19

om lokalisering av kemikalieinspektionen

Prop.
1985/86: 19

Regeringen föreslår riksdagen att anta det förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 10 oktober 1985.

På regeringens vägnar

Olof Palme

Svante Lundkvist

Propositionens huvudsakliga innehåll

Riksdagen beslutade i maj 1985 om dels en ny lag om kemiska produkter, dels en ny myndighet för kemikaliekontroll benämnd kemikalieinspektionen (prop. 1984/85: 118, JoU 30, rskr 340). Inspektionen ersätter produktkontrollnämnden och enheten för toxikologisk informationservice vid karolinska institutet.

I den proposition som nu läggs fram föreslås en oförändrad lokalisering av kemikaliekontrollverksamheten, vilket innebär att kemikalieinspektionen lokaliseras till Solna-Sundbybergsområdet i Stockholms län.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 10 oktober 1985

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Peterson, Bodström, Göransson, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg, Wickbom

Föredragande: statsrådet Lundkvist

Proposition om lokalisering av kemikalieinspektionen

1 Inledning

I prop. 1984/85: 118 om kemikaliekontroll redovisade jag att en organisationskommitté skulle tillkallas för att bl. a. utforma förslag till organisation av den nya kemikalieinspektionen. Kommittén skulle också få i uppdrag att överväga den lämpligaste lokaliseringen av kemikalieinspektionen. Riksdagen godkände vid sin behandling av propositionen bl. a. de förordade riktlinjerna för organisationen av kemikaliekontrollen (JoU 1984/85: 30, rskr 340).

Med stöd av regeringens bemyndigande tillkallade jag i juni 1985 en kommitté för att utarbeta förslag till organisation m. m. av kemikalieinspektionen. Kommittén har överlämnat förslag i bl. a. lokaliseringsfrågan.

Organisationskommitténs promemoria om lokalisering av kemikalieinspektionen bör fogas till protokollet i detta ärende som en *bilaga*.

2 Kemikalieinspektionens lokalisering

Mitt förslag: Kemikalieinspektionen lokaliseras till Solna-Sundbybergsområdet i Stockholms län.

Organisationskommitténs förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Skälen för mitt förslag: Som jag framhållit i prop. 1984/85: 118 behövs nu en effektivisering och samordning av samhällskontrollen på kemikalieområdet. Den myndighetsorganisation som skapas måste vara väl anpassad för att kunna medverka till att de uppställda målen för kemikaliekontrollen skall uppnås. Liksom hittills kommer flera olika myndigheter att ha tillsynsuppgifter på kemikalieområdet. Ansvaret för den grundläggande kemi-

kaliekontrollen läggs emellertid på den nya myndighet, kemikalieinspektionen, som enligt riksdagens beslut inrättas fr. o. m. den 1 januari 1986.

Kemikalieinspektionen ersätter produktkontrollnämnden men får också andra uppgifter. Till inspektionen förs resurserna vid naturvårdsverkets produktkontrollbyrå och enheten för toxikologisk informationsservice vid karolinska institutet. Härtill kommer viss resursförstärkning. Den nya organisationen innebär således i huvudsak en fortsättning av pågående verksamhet men i nya former och med ökade resurser. Kemikalieinspektionen får, till skillnad från produktkontrollnämnden, en fristående ställning, men med uppgiften att samordna kemikaliekontrollen.

Organisationsförändringarna är som jag tidigare nämnt ett uttryck för en strävan att koncentrera och samordna resurserna för att ge kemikaliekontrollen en ökad slagkraft och effektivitet. Detta måste givetvis beaktas vid ställningstagandet i lokaliseringsfrågan. Jag är starkt medveten om angelägenheten av att pröva lokaliseringen vid tillkomsten av varje ny myndighet också från regionalpolitiska utgångspunkter.

Kemikalieinspektionen delar ansvaret för samhällets kemikaliekontroll med främst naturvårdsverket och arbetarskyddsstyrelsen. Såväl när det gäller utredningar om kemiska ämnen som i författningsarbetet och tillsynen kommer dessa myndigheter att vara inspektionens viktigaste samarbetsorgan bland myndigheterna. Även i andra frågor kommer ett samarbete mellan kemikalieinspektionen, naturvårdsverket och arbetarskyddsstyrelsen att vara nödvändigt. Det är därför utomordentligt viktigt att skapa goda förutsättningar för ett väl fungerande samarbete mellan dessa myndigheter. Härutöver behövs omfattande kontakter också med en rad andra myndigheter, bl. a. socialstyrelsen, konsumentverket och livsmedelsverket.

De nämnda myndigheterna har bibliotek, laboratorieresurser och forskningskompetens av stor betydelse för kemikalieinspektionens verksamhet. Vidare är bl. a. organ som karolinska institutet och statens miljömedicinska laboratorium samt olika universitetsinstitutioner av intresse. Av resursskäl och för att onödig dubblering av kompetens inte skall ske bör kemikalieinspektionen koncentrera sin egen kompetensuppbbyggnad till frågor av central betydelse för inspektionens myndighetsutövning. Inspektionen kommer därför att i stor utsträckning behöva utnyttja den kompetens och de resurser som finns hos olika befintliga organ.

En avgörande förutsättning för en effektivisering av kemikaliekontrollen är ett väl fungerande samarbete mellan kemikalieinspektionen och de övriga myndigheter som har tillsynsuppgifter på kemikalieområdet. Detta samarbete innebär inte bara överföring av information mellan olika organ, utan i första hand ett meningsutbyte inför ställningstaganden i ofta komplicerade frågor av vetenskaplig och teknisk natur. Till stor del behöver kontakterna ske i form av organiserat samråd i arbetsgrupper, referensgrupper eller vid andra slag av överläggningar. I en effektiv kemikaliekontroll behövs också ett fortlöpande underhandssamråd av mer informell karaktär som kräver personliga sammanträffanden. De möjligheter som den moderna tekniken på tele- och datakommunikationsområdet ger när det gäller rörlighet i fråga om tid och plats för kontakter skall självfallet

utnyttjas för att decentralisera statlig verksamhet. I den fortsatta utvecklingen av kemikaliekontrollen bör därför prövas i vilken mån decentralisering av olika uppgifter inom denna verksamhet kan ske till regional eller lokal nivå. För kemikalieinspektionens nu aktuella verksamhet är dock den samordnade lokaliseringen av utomordentlig betydelse.

Kemikalieinspektionen kommer som jag tidigare berört att ta över, fortsätta och utveckla en verksamhet som nu bedrivs vid naturvårdsverket och karolinska institutet. Kemikalieinspektionen måste repliera på såväl naturvårdsverket som arbetarskyddsstyrelsen i den dagliga funktionen. Av dessa skäl och med stöd av organisationskommitténs övriga argument har jag inte funnit det möjligt att av regionalpolitiska skäl föreslå en utflyttning av kemikalieinspektionen.

Jag föreslår mot bakgrund av vad jag nu har anfört att kemikalieinspektionen lokaliseras till Solna-Sundbybergsområdet i Stockholms län.

3 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att besluta att kemikalieinspektionen skall lokaliseras till Solna-Sundbybergsområdet i Stockholms län.

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta det förslag som föredraganden har lagt fram.

Lokalisering av kemikalieinspektionen

Innehållsförteckning

	Sid
1 Utgångspunkter	6
2 Kontaktbehov	7
2.1 Kontakter med andra myndigheter	7
2.1.1 Utredningsverksamhet	8
2.1.2 Författningsarbete	9
2.1.3 Förhandsgranskning	10
2.1.4 Tillsyn	11
2.1.5 Litteraturservice	11
2.1.6 Information	12
2.1.7 Internationellt arbete	13
2.2 Kontakter med regeringskansliet	13
2.3 Kontakter med näringslivet och arbetsmarknadens organisatio- ner	14
2.4 Samarbete i FoU-frågor	14
3 Var ligger de viktigaste kontakterna	15
4 Överväganden och förslag	17
5 Samråd	23
6 Sammanfattning	23

Lokalisering av kemikalieinspektionen

1 Utgångspunkter

Riksdagen har beslutat att kemikaliekontrollen skall organiseras om (prop. 1984/85:118, JoU 30, rskr 340). Produktkontrollnämnden och enheten för toxikologisk informationsservice vid Karolinska institutets bibliotek och dokumentationscentral, Tox-info, skall båda upphöra. En ny fristående kemikaliemyndighet, kemikalieinspektionen, inrättas. Personalresurser som beräknas motsvara storleksordningen 40 resp. 10 årsarbetskrafter överförs från naturvårdsverkets produktkontrollbyrå och från Tox-info. Därutöver tillförs inspektionen nya resurser motsvarande 15 årsarbetskrafter.

Såväl produktkontrollbyrån som Tox-info är belägna i Solna. Kemikalieinspektionen övertar i allt väsentligt produktkontrollnämndens och Tox-infos och en stor del av produktkontrollbyråns nuvarande arbetsuppgifter inom den centrala kemikaliekontrollen.

Kommittén har bl. a. att redovisa förslag till lokalisering av den nya kemikaliemyndigheten. I direktiven (Dir. 1985:16) framhålls med hänvisning till propositionen att lokaliseringsfrågan bör bedömas med utgångspunkt i målsättningen att det nu är nödvändigt att kemikaliekontrollen effektiviseras. Ett nära samarbete med arbetarskyddsstyrelsen, naturvårdsverket m. fl. centrala myndigheter och intresseorganisationer är nödvändigt. Kommittén bör enligt direktiven därför med beaktande av vad som i övrigt anförts i propositionen noga studera för- och nackdelar från olika utgångspunkter med fortsatt lokalisering till nuvarande område jämfört med en annan lokalisering.

Propositionen innehåller bl. a. följande.

Kemikalieinspektionen skall bl. a. svara för:

- tillsyn enligt lagen om kemiska produkter av tillverkare, importörer och andra leverantörer av kemiska produkter,
 - utarbetande av föreskrifter och allmänna råd om t. ex. produktundersökningar och produktinformation,
 - registrering av bekämpningsmedel samt annan förhandsgranskning,
 - utredningsverksamhet avseende kemiska produkters hälso- och miljörisker, sammanställningar och dokumentation avseende användningen av kemiska produkter samt framtagande av underlag i övrigt för planering och prioritering av olika myndigheters arbete,
 - drift och utveckling av produktregistret,
 - informationsservice till övriga myndigheter på kemikalieområdet,
 - stöd till regionala och lokala tillsynsorgan,
 - information till bl. a. företag och allmänhet,
 - internationellt samarbete på kemikaliekontrollens område.
- - -

Det finns ett betydande antal grundläggande frågor om kemiska hälso- och miljörisker som berör flera olika miljösektorer. Det gäller särskilt för

den ämnes- och produktinriktade kemikaliekontrollen. — — — Det gäller också sådan bevakning av utvecklingen inom toxikologi och kemi som behövs för den grundläggande kemikaliekontrollen och som är av stor nytta för myndighetsarbetet inom olika miljösektorer.

— — —
 Det bör ankomma på kemikalieinspektionen att ha ansvaret för tillämpningen av sådan generell reglering av ämnen och produkter som kommer att föreskrivas med stöd av den nya lagen om kemiska produkter. Det kan gälla t. ex. förhandsanmälan av nya ämnen, deklaration till produktregistret, klassificering och produktinformation. Inspektionen bör också ha det övergripande ansvaret för prioritering av kontrollen av befintliga kemiska ämnen som allmänt sett är otillräckligt undersökta samt ansvaret för översiktliga faroanalyser rörande kemiska ämnen och produkter. — — —

Inspektionen bör vara den myndighet som i första hand får regeringens bemyndigande att, inom ramen för de begränsningar och krav på samråd som regeringen ställer upp, meddela tillämpningsföreskrifter till den nya lagen.

Kemikalieinspektionens kontrollverksamhet bör i första hand avse tillverkar- och leverantörsleden, dvs. de led som har det grundläggande ansvaret för utredningar, bedömningar och information när det gäller ämnens och produkters egenskaper. I myndighetens uppgifter bör till betydande del ingå föreskrifts-, informations- och rådgivningsverksamhet men också direkt övervakning av lagens efterlevnad. Tillsynen är bl. a. en förutsättning för den nödvändiga erfarenhetsåterföringen och kontakten med den praktiska kemikaliehanteringen i samhället. I motsats till arbetarskyddsstyrelsens och naturvårdsverkets tillsyn bör kemikalieinspektionens tillsyn vara inriktad på leverantörsledets skyldigheter i fråga om främst produktutredningar och produktinformation. Denna uppgift kräver kompetens i form av toxikologisk expertis som inte f. n. finns hos någon annan myndighet.

— — —
 För att kemikalieinspektionen skall kunna arbeta på ett ändamålsenligt sätt krävs ett nära samarbete med regeringskansliet, andra centrala myndigheter och intresseorganisationer. Ett särskilt nära samarbete förutses ske med naturvårdsverket och arbetarskyddsstyrelsen. Vidare är det angeläget att kemikalieinspektionen upprätthåller nära kontakter med toxikologisk forsknings- och laboratorieverksamhet. Omfattande sådan verksamhet bedrivs bl. a. vid Karolinska institutet och statens miljömedicinska laboratorium. Även vid arbetarskyddsstyrelsens forskningsavdelning bedrivs toxikologisk forskning. I samma område som nu nämnda myndigheter finns också giftinformationscentralen och en stor del av landets toxikologiska forskningsresurser. Området har utvecklats till något av ett toxikologiskt centrum. En utveckling av detta skulle vara till gagn för samtliga de berörda miljömyndigheterna.

2 Kontaktbehov

2.1 Kontakter med andra myndigheter

I propositionen betonas mycket starkt vikten av ett fungerande samarbete mellan olika myndigheter med uppgifter inom kemikaliekontrollen. Det är ett gemensamt ansvar för alla de berörda organen att väl fungerande samarbetsformer byggs upp där den nya myndigheten får den roll inom den

grundläggande kemikaliekontrollen som är avsedd. Det är också ett gemensamt ansvar för berörda organ att se till att tillgängliga resurser på olika håll utnyttjas effektivt och i samverkan. Det gäller både den kompetens på det toxikologiska området som byggs upp vid den nya myndigheten och de resurser för bl. a. forskning, undersökningar och tillsyn som finns hos andra myndigheter. Departementschefen betonar vikten av att formerna för kemikalieinspektionens samarbete med naturvårdsverket, arbetarskyddsstyrelsen, övriga berörda myndigheter och med forskningsinstitutioner utvecklas på ett positivt sätt.

F. n. förekommer samråd och samarbete mellan å ena sidan den nuvarande kemikaliemyndigheten, produktkontrollnämnden, och å andra sidan andra myndigheter med ansvar för kemiska hälso- och miljöfrågor. Produktkontrollnämnden, naturvårdsverket och arbetarskyddsstyrelsen har t. ex. haft ett organiserat samarbete i stora fleråriga projekt som uppbyggnaden av produktregistret och utarbetandet av nya regler för klassificering och märkning av hälso- och miljöfarliga varor. Ett fortlöpande samarbete förekommer dessutom i informationsfrågor, utredningsarbete, i handläggning av enskilda ärenden osv.

Det finns rationaliseringsvinster att göra för de enskilda myndigheterna genom ett ökat utbyte av kunskaper och erfarenheter och genom samarbete vid inhämtande av ny kunskap. Ett nära samarbete behövs för att samhällets samlade resurser skall kunna användas på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt. Det behövs vidare för att företagen skall bemötas på ett konsekvent och ensartat sätt av samhällsorganen.

Kemikalieinspektionen delar tillsammans med främst naturvårdsverket och arbetarskyddsstyrelsen ansvaret för samhällets kemikaliekontroll. Inspektionen kommer därför att behöva ett kontinuerligt och ingående samarbete med dessa myndigheter. Även flera andra myndigheter har viktiga uppgifter inom området kemiska hälso- och miljörisker. Kemikalieinspektionen kommer därför att behöva samarbeta också med socialstyrelsen, sprängämnesinspektionen, konsumentverket, lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen, livsmedelsverket, sjöfartsverket, räddningsverket, industriverket, strålskyddsinstitutet samt statens giftinformationscentral. Samarbetsbehov kommer att finnas inom alla delar av den nya myndighetens verksamhet. Kontaktbehovet är inte ensidigt. Var och en av de nämnda myndigheterna behöver för sin verksamhet ha samarbete och samråd med kemikalieinspektionen. Särskilt de centrala miljömyndigheterna, naturvårdsverket och arbetarskyddsstyrelsen, kommer att behöva fortlöpande kontakter med kemikalieinspektionen. För de övriga myndigheterna kommer samarbetsbehov att finnas i vissa frågor inom delar av deras verksamhet.

2.1.1 Utredningsverksamhet

Kemikalieinspektionens utredningsverksamhet måste innefatta bl.a.

att följa utvecklingen inom området kemiska hälso- och miljörisker särskilt i fråga om toxikologisk forskning,

att sammanställa lägesrapporter om toxikologiska forskningsresultat av betydelse för kemikaliekontrollen,

att ta fram underlag för bedömningen av behovet av forsknings- och utredningsverksamhet avseende kemiska ämnens hälso- och miljöfarlighet,

att ta fram underlag för prioritering av ämnen som behöver studeras närmare,

att utarbeta dokument över kemiska ämnens (ämnegrupper) hälso- och miljöfarlighet,

att ta fram underlag till nya eller förbättrade kriterier för bedömning av kemiska ämnens och produkters hälso- och miljöfarlighet samt till föreskriftsprojekt, tillsynsprojekt och annan tillsyn.

att bevaka utbudet från toxikologiska informationskällor såsom databaser, tidskrifter o. d.,

att ta fram underlag för informationsverksamhet.

Resultaten från kemikalieinspektionens utredningsverksamhet kommer att vara av stort intresse även för andra myndigheter som arbetar med kemiska hälso- och miljörisker. På motsvarande sätt kommer kemikalieinspektionen att kunna dra nytta av andra myndigheters utredningsresultat. Från rationalitets- och effektivitetssynpunkt är det angeläget att myndigheterna samråder och samarbetar med varandra.

De klart största samarbetsbehoven kommer kemikalieinspektionen att ha med arbetarskyddsstyrelsen och naturvårdsverket. Myndigheterna måste fortlöpande samverka och samråda om behovet av utredningar om hälso- och miljörisker på grund av kemikalieanvändningen. Det kan t. ex. gälla utredning av hälso- och miljöfarligheten hos enskilda ämnen, produkter och produktgrupper, kartläggning av förekomsten av kemikalier och hälso- eller miljörisker i en viss bransch. Samarbetet kommer att kräva täta kontakter i olika former, informella eller formella. En betydande del av samverkan måste ske i organiserad form t. ex. i arbetsgrupper och liknande. Direkta personkontakter kommer att krävas i betydande utsträckning även om möjligheterna till telefonkontakter och telesammanträden utnyttjas.

Uppbyggnaden och utnyttjandet av produktregistret för utrednings- och kartlägningsändamål kräver ingående samarbete mellan främst kemikalieinspektionen, naturvårdsverket och arbetarskyddsstyrelsen. Också med industriverket behövs samarbete i detta sammanhang. Visst samarbete kommer också att behövas med konsumentverket och giftinformationscentralen.

2.1.2 Författningsarbete

Flera myndigheter har befogenheter att ge ut föreskrifter och allmänna råd för att förhindra hälso- eller miljöskador av kemikalier. Det är därför nödvändigt med samarbete för att myndigheternas samlade kunskaper och erfarenheter skall kunna tillvaratas och för att undvika dubbelarbete och onödig reglering. Det kan t. ex. ofta vara effektivast att reglera en viss hälso- eller miljörisk genom att gå in med regler i leverantörsledet i stället för att flera myndigheter går in med åtgärder i olika hanteringsled. I speciella situationer kan det motsatta gälla. Företagen är betjänta av att ha

ett enkelt och enhetligt regelsystem att följa och så få myndigheter som möjligt att hålla kontakt med.

Kemikalieinspektionen kommer i sitt författningsarbete att behöva samråda främst med arbetarskyddsstyrelsen och naturvårdsverket. Dessa har viktig kunskap om hur kemiska ämnen och produkter används och om de risker användningen medför. De kan därför ge värdefulla bidrag vid inspektionens prioritering av författningsarbetet och vid utformningen av författningar som rör t. ex. produktinformation, kompetenskrav osv. Samråd är vidare nödvändigt för att inspektionens regler för tillverknings- och importledet blir väl avstämda mot reglerna från de myndigheter som har att se till att användningen av kemikalier inte orsakar skada.

Om en föreskrift kan ha väsentlig inverkan på handeln mellan Sverige och andra länder, skall samråd ske mellan den föreskrivande myndigheten och kommerskollegium.

Vid utarbetande av allmänna regler om klassificering och produktinformation kommer samråd att behövas också med t. ex. konsumentverket, sprängämnesinspektionen och sjöfartsverket. Det internationella samarbetet kräver att reglerna avseende hälso- och miljöfarlighet samordnas med reglerna för brand- och explosionsfara som ges ut av sprängämnesinspektionen. På motsvarande sätt behövs samråd med enheten för landtransport av farligt gods vid sjöfartsverket som ger ut bestämmelser om klassificering och märkning av farligt gods.

Alla nämnda myndigheter, i särskilt hög grad naturvårdsverket och arbetarskyddsstyrelsen, kommer i sitt författningsarbete på kemikalieområdet att ha behov av samråd med kemikalieinspektionen. Därvid behövs såväl organiserad samverkan i arbetsgrupper, referensgrupper o. d. som fortlöpande informella personkontakter.

2.1.3 Förhandsgranskning

Den centrala kemikaliemyndighetens förhandsgranskning av ämnen och produkter måste normalt innefatta flera olika skyddsaspekter. Så är t. ex. fallet med produktkontrollnämndens nuvarande prövning av bekämpningsmedel. Det blir för kemikalieinspektionen därför angeläget att samråda med andra berörda myndigheter. Inför godkännande av yrkesmässigt använda bekämpningsmedel behöver inspektionen ta del av arbetarskyddsstyrelsens synpunkter. Finns risk för den yttre miljön behövs samråd med naturvårdsverket. Inför godkännande av preparat som används inom jord- och skogsbruk och trädgårdsnäringen finns regelmässigt ett behov av kontakter med båda myndigheterna. Då kan också behövas samråd med lantbruksstyrelsen och skogsstyrelsen. Godkännande av preparat som används inom livsmedelsproduktionen kommer att kräva samråd även med livsmedelsverket. En rad frågor berör problem inom den allmänna hälsovården. I dessa behövs kontakt med socialstyrelsen.

I propositionen aviseras ett system för förhandsanmälan av nya ämnen. Det kan antas att detta liksom fallet är i USA, och inom EG kommer att avse såväl hälso- som miljörisker. Kemikalieinspektionen kommer därvid att ha behov av fortlöpande organiserat samråd i första hand med natur-

vårdsverket och arbetarskyddsstyrelsen. I vissa fall kan också behövas kontakter med livsmedelsverket, socialstyrelsen, lantbruksstyrelsen eller skogsstyrelsen. Det kan förväntas att samrådet i betydande utsträckning måste ske i form av personkontakter. Värderingen av forsknings- och undersökningsresultat kommer sannolikt att kräva en hel del samråd som inte enbart kan ske per telefon eller skriftligen.

2.1.4 Tillsyn

Flera myndigheter har tillsynsuppgifter inom kemikaliekontrollen, dels inom ramen för den särskilda lagstiftningen om kemiska produkter (f. n. lagen om hälso- och miljöfarliga varor) dels enligt bl. a. miljö-, arbetsmiljö- och hälsoskyddslagstiftning. Det är angeläget från effektivitetssynpunkt att tillsynsmyndigheterna samråder om tillsynen, bl. a. för att undvika onödigt dubbelkontroll.

Kemikalieinspektionen tilldelas viktiga tillsynsuppgifter avseende tillverkarens och importörens efterlevnad av lagstiftningen. Arbetarskyddsstyrelsen och naturvårdsverket har att utöva tillsyn i främst brukarledet. Konsumentverket har uppgifter i fråga om konsumentskyddet. Kemikaliekontrollen i brukarledet är emellertid, liksom räddningstjänsten, starkt beroende av att leverantörerna av kemiska produkter uppfyller sina skyldigheter. Arbetarskyddsstyrelsen, naturvårdsverket, konsumentverket och räddningsverket kommer därför att ha stort intresse av att följa kemikalieinspektionens tillsyn mot leverantörsledet. På motsvarande sätt kan myndigheternas tillsyn i brukarledet ge för kemikalieinspektionen viktig information om användningen av kemikalier samt om hälso- och miljöaspekter på denna. I myndigheternas tillsynsarbete kommer det därför att finnas stora behov av samråd. Detta gäller såväl planering och uppläggning av tillsynen som den löpande dagliga tillsynen. För en stor del av samrådet kan det bli erforderligt med personkontakter.

2.1.5 Litteraturservice

Ansvarsbibliotek finns sedan år 1983 vid arbetarskyddsstyrelsen (arbetsmiljöområdet) och sedan den 1 juli 1984 vid Karolinska institutet (området medicin). Humantoxikologi ingår som en naturlig del av det medicinska ansvarsbibliotekets ansvarsområde. Då humantoxikologi är av största betydelse för kemiska arbetsmiljöfrågor bevakas detta område även av arbetarskyddsstyrelsens bibliotek. Enligt riksdagsbeslutet blir naturvårdsverkets bibliotek ansvarsbibliotek för den yttre miljön och kommer att täcka området ekotoxikologi.

Ansvarsbiblioteken skall erbjuda litteratur- och dokumentationsservice, inkl. möjlighet till sökningar i olika databaser och till utbildning i informationssökning.

Kemikalieinspektionen måste i stor utsträckning stödja sig på de ansvarsbibliotek som täcker human- och ekotoxikologi, även om den självfallet måste ha egna biblioteksresurser inom sitt centrala verksamhetsområde. Närheten till dessa ansvarsbibliotek är mycket betydelsefull för inspek-

tionens verksamhet. Det är angeläget att litteratur kan skaffas fram med kort varsel och att det inte är alltför besvärligt för inspektionens personal att besöka ansvarsbiblioteken. Sökningar där personkontakter är helt nödvändiga kan förväntas bli vanliga i inspektionens verksamhet.

2.1.6 Information

För att lagstiftningens allmänna syften och de olika tillämpningsföreskrifterna skall efterlevas är det nödvändigt att alla som berörs av kemikaliehanteringen är tillräckligt informerade. Myndigheterna har här viktiga uppgifter, som i sin betydelse för att uppnå praktiska resultat kan jämföras med kontrolluppgifterna. Myndigheterna bör informera om de mål för kemikaliekontrollen som satts upp av samhället, om gällande författningar och deras tolkning och om olika parter ansvar. De bör sprida allmän information om kemikaliers hälso- och miljöeffekter, om risker vid hantering och om lämpliga skyddsåtgärder.

De viktigaste målgrupperna för sådan information är levererande företag, hanterande företag, skyddsombud, anställda, allmänheten och andra myndigheter.

Information till allmänheten och till näringslivet är enligt propositionen en viktig del av myndighetsarbetet också inom kemikalieområdet. Det är av stort värde för mottagarna att myndigheternas information om kemiska hälso- och miljörisker samordnas.

Tillverkare och importörer har centrala uppgifter att fylla för att säkerheten på kemikalieområdet skall bli tillfredsställande. Myndighetsinsatser som riktas till dessa kan få stor indirekt verkan på användande företag genom att dessa i sin tur får bättre produktinformation och genom att utvecklingen av nya produkter mera påverkas av hälso- och miljöhänsyn.

Den allmänna informationen till tillverkare och importörer kan t. ex. innehålla upplysningar om nya toxikologiska fakta som har nått myndigheten. Därigenom kan myndighetsarbetet med att följa den vetenskapliga litteraturen och myndighetens medverkan till undersökningar av ämnen nyttiggöras även av andra. Information till tillverkare och importörer bör också kunna vara av värde för andra som har intresse av att noga följa dessa frågor, t. ex. företagshälsovården och de fackliga organisationerna.

Ansvar för myndighetsinformation till dem som yrkesmässigt brukar kemikalier ligger i första hand på arbetarskyddsstyrelsen och naturvårdsverket.

Det är nödvändigt att den kunskap och kompetens som samlas hos kemikalieinspektionen kan komma också andra myndigheter på kemikaliekontrollens område tillgodo. Det gäller bl. a. information från produktregistret samt resultaten av sådan utrednings-, sammanställnings- och dokumentationsverksamhet som inspektionen kommer att bedriva. Såväl arbetarskyddsstyrelsen och naturvårdsverket som andra myndigheter har behov av t. ex. uppgifter om vilka ämnen och produkter som förekommer och om de egenskaper hos produkterna som kan vara av betydelse från hälso- och miljöskyddssynpunkt. Det är enligt propositionen också en central uppgift för kemikalieinspektionen att utifrån sin sakkunskap på kemika-

lieområdet svara för en informationsservice till andra myndigheter som arbetar inom detta område. På motsvarande sätt ankommer det självfallet på övriga berörda myndigheter att tillhandahålla information inom området.

De centrala miljömyndigheternas information om kemiska hälso- och miljörisker till företag, allmänhet, massmedia osv. måste liksom tillsynen vara samordnad för att dubbelarbete och oklara budskap skall kunna undvikas. Organiserad samverkan behövs för större informationsinsatser. Det dagliga informationsarbetet kräver fortlöpande informell samverkan som delvis måste ske i form av personkontakter. Det största kontaktbehovet kommer kemikalieinspektionen att ha med naturvårdsverket och arbetarskyddsstyrelsen. Kemikalieinspektionen kommer också att behöva samarbeta med konsumentverket och giftinformationscentralen.

2.1.7 Internationellt arbete

Kemikalieinspektionen, arbetarskyddsstyrelsen och naturvårdsverket har var och en inom sitt ansvarsområde att bevaka den internationella utvecklingen och representerar Sverige i internationella samarbetsorgan. Även andra myndigheter deltar, liksom flera departement (se nedan), i det internationella arbetet inom kemikalieområdet. De internationella frågorna kräver ett omfattande samarbete mellan myndigheterna och med departementen för att garantera ett ensartat uppträdande. Nära kontakter behövs också för informationsåterföring från det internationella arbetet. Det internationella arbetet med prioritering och utredning av sådana ämnen som redan är i bruk kommer att kräva ett organiserat samarbete mellan flera av de myndigheter som arbetar med kemiska hälso- och miljöfrågor, inte minst mellan kemikalieinspektionen, arbetarskyddsstyrelsen och naturvårdsverket. I flera sammanhang kommer kemikalieinspektionen att bli den naturliga företrädaren för Sverige inom de internationella samarbetet kring kemikaliekontrollen men får då ofta behov av samråd med andra myndigheter.

2.2 Kontakter med regeringskansliet

Kemikalieinspektionens ansvarsområde och arbetsuppgifter innebär att dess ställningstaganden kommer att beröra åtskilliga departements ansvarsområden. Jordbruksdepartementet blir berört som ansvarigt för kemikaliekontrollen i allmänhet, för miljöfrågor, jordbruksfrågor och för livsmedelsfrågor. Arbetsmarknadsdepartementet berörs som ansvarigt för arbetsmiljöfrågor, finansdepartementet som ansvarigt för konsumentfrågor och socialdepartementet som ansvarigt för frågor om allmän hälsovård. Kemikalieinspektionens verksamhet berör även försvarsdepartementet (räddningstjänst), kommunikationsdepartementet (transport av farligt gods), industridepartementet (industripolitik, säkerhetsfrågor rörande brandfarliga och explosiva kemikalier) utrikesdepartementet och utbildningsdepartementet. Sammantaget kommer kemikalieinspektionen således att behöva omfattande kontakter med regeringskansliet.

2.3 Kontakter med näringslivet och arbetsmarknadens organisationer

Kemikalieinspektionens ställningstaganden blir av särskilt stor betydelse för tillverkare och importörer. Eftersom deras utredningar, bedömningar och information är av största vikt för brukarföretagens kemikaliekontroll är även dessa intresserade av att följa och vid behov ge synpunkter på bl. a. regel- och tillsynsarbetet vid kemikalieinspektionen. Också brukarföretagens anställda har detta intresse.

Kemikalieinspektionen måste för att få god överblick över kemikalieanvändningen och de problem den medför liksom för att kunna agera vid rätt tidpunkt på rätt sätt, i alla delar av sin verksamhet arbeta i fortlöpande kontakt med de nämnda intressenterna, i praktiken ofta med deras organisationer.

Av särskild vikt är kontakterna vid författningsarbete och tillsyn. Föreskriftsarbetet måste ske i organiserat samråd med intressenterna. Det blir inför alla slags regleringar nödvändigt att kemikalieinspektionen inhämtar de olika intressenternas syn på aktuella hälso- eller miljöproblem liksom på hur dessa kan lösas. Inspektionen skall göra de konsekvensanalyser och risk-nyttovärderingar som behövs för att finna de bästa regleringsmetoderna.

Det är också angeläget att kemikalieinspektionen i sin utredningsverksamhet håller löpande kontakter med tillverkar- och importörsorganisationerna. De kan få fram utredningsmaterial, t. ex. toxikologiska undersökningar och uppgifter om användning av olika kemiska ämnen. Samråd behövs också för informationsverksamheten. På båda områdena bör det i större projekt vara lämpligt med organiserat samråd.

Kontakten med organisationerna måste till stor del ske i form av personkontakter. Därigenom kommer det att finnas bättre möjligheter till insyn i kemikaliemyndighetens verksamhet samt ökade möjligheter till samråd, något som både näringslivs- och arbetstagarsidan efterlyst.

I sin tillsynsfunktion kommer kemikalieinspektionen att ha omfattande kontakter med de företag som tillverkar och importerar kemikalier. Såväl inspektionsbesök som kontakter per brev och telefon kommer att behövas. Direkta kontakter med företagen kommer att vara viktiga även för inspektionens utredningsverksamhet och författningsarbete. Ett besök vart tredje år skulle innebära ungefär 700 inspektionsbesök om året.

2.4 Samarbete i FoU-frågor

I propositionen framhålls vikten av att myndigheterna avsätter tillräckliga resurser åt kunskapsuppbyggnad och åt att följa utvecklingen inom området. Särskilt viktigt är detta på det toxikologiska området. Den toxikologiska forskningen ger oss kontinuerligt nya rön om kemikaliers skadliga effekter på hälsa och miljö. Det är därför angeläget att kemikalieinspektionen har fortlöpande och nära kontakter med den toxikologiska forskningen men även med anknytande arbetsmedicinsk och miljömedicinsk forskning. Kontakterna kan ibland behöva utformas så att en eller flera experter lånas in till myndigheten för längre eller kortare tid.

Kemikalieinspektionen kommer också att behöva lägga ut uppdrag till forskningsinstitutioner, såväl rena forskningsuppdrag som utredningsuppdrag. Detta erfordras för kemikalieinspektionens egna prioriteringar och överväganden om åtgärder. Ett gott kunskapsunderlag är nödvändigt för en omsorgsfull prioritering mellan olika problemområden. Det är också nödvändigt för att kemikalieinspektionen skall kunna ge informationsservice till andra myndigheter som arbetar med kemiska hälso- och miljöfrågor.

Sammantaget kommer kemikalieinspektionen att ha ett omfattande behov av fortlöpande och nära kontakter med den toxikologiska, arbetsmedicinska och miljömedicinska forskningen såväl inom som utom landet. Bland de svenska forskningsinstitutioner som är mest aktuella att hålla nära kontakt med kan nämnas statens miljömedicinska laboratorium, Karolinska institutet, arbetarskyddsstyrelsens forskningsavdelning, naturvårdsverkets laboratorier samt olika universitetsinstitutioner.

3 Var ligger de viktigaste kontakterna

I tabell 1 redovisas var de för kemikalieinspektionens kontakter viktigaste myndigheterna, organisationerna, forskningsinstitutionerna och laboratorierna är belägna. Kontaktobjekten är grupperade efter hur omfattande behovet av personkontakter med inspektionen har bedömts vara. Det framgår tydligt av tabellen att kemikalieinspektionens viktigaste kontakter ligger i Stockholmsområdet med en koncentration till Solna.

Tabell 2 redovisar belägenheten av kemikalieinspektionens viktigaste tillsynsobjekt, de ca 2 000 företag som tillverkar eller importerar kemikalier. De flesta av företagen, ca 31 %, ligger i Stockholms län varav ca 30 % i Storstockholmsområdet. I Malmöhus län ligger ca 14 % och i Göteborgs- och Bohus län ca 12 % av företagen. Inget annat län har en andel av tillverkare och importörer som överstiger 5 % av det totala antalet. Av uppgifter i kemikommissionens huvudbetänkande framgår att de företag som marknadsför fler än 100 produkter per företag svarar för 70 % av det totala antalet produkter. Dessa företag, ca 10 % av det totala antalet, blir de viktigaste tillsynsobjekten för kemikalieinspektionen. Bland dessa stora leverantörer är koncentrationen till Stockholms län än större, ca 38 %, medan Malmöhus och Göteborgs- och Bohus län har 17 resp 18 % av de stora företagen.

Tabell 1

Kontaktobjekt	Beläget i
<i>1. Dagliga eller veckovisa personkontakter</i>	
Statens naturvårdsverk	Solna
Arbetskyddsstyrelsen	Solna
Karolinska institutet	Solna
Statens miljömedicinska laboratorium	Solna
Sveriges kemiska industrikontor	Stockholm
Landsorganisationen i Sverige och LO-förbunden	Stockholm ¹
Plast- och kemikalieleverantörers förening	Stockholm
Svenska petroleuminstitutet	Stockholm
<i>2. Flera personkontakter varje månad</i>	
Sprängämnesinspektionen	Solna
Konsumentverket	Vällingby
Statens livsmedelsverk	Uppsala
Lantbruksstyrelsen	Jönköping
Lantbruksuniversitetet	Solna
Statens giftinformationscentral	Solna
Socialstyrelsens läkemedelsavdelning	Uppsala
Regeringskansliet	Stockholm
Toxikologiska forskningslaboratorier ² vid Stockholms universitet	Stockholm
Institutet för vatten- och luftvård	Stockholm ¹
Svenska arbetsgivareföreningen och arbetsgivarförbunden	Stockholm ¹
Industrins övriga branschorganisationer	Stockholm ¹
<i>3. Mindre tätta personkontakter</i>	
Kommerskollegium	Stockholm
Socialstyrelsen (utom läkemedelsavdelningen)	Stockholm
Sjöfartsverket	Norrköping
Skogsstyrelsen	Jönköping
Strålskyddsinstitutet	Solna
Statens industriverk	Stockholm
Statens räddningsverk	Karlstad
Naturhistoriska riksmuseet	Stockholm
Toxikologiska forskningslaboratorier ² vid Uppsala universitet	Uppsala
Statens veterinärmedicinska anstalt	Uppsala
Tjänstemännens centralorganisation	Stockholm
Centralorganisationen SACO/SR	Stockholm

¹ Delvis är angivna verksamheter lokaliserade utanför Stockholm. Tyngdpunkten i kontakterna ligger dock i Stockholm.

² Toxikologisk forskning förekommer även vid flera andra högskolor. Utanför Stockholm är Uppsala den viktigaste universitetsorten vad avser toxikologi.

Tabell 2. (Uppgifter ur produktregistret i maj 1985)

Prop. 1985/86: 19

Län	Antal tillverkare och importörer		Andel tillverkare och importörer (%)	
	Totalt	Med mer än 100 produkter	Av samtliga	Av företag med mer än 100 produkter
AB ¹	594	66	30,9	38,4
C	21	3	1,1	
D	36	2	1,9	
E	68	6	3,5	
F	78	3	4,1	
G	38	1	2,0	
H	44	2	2,3	
I	1	0	0,0	
K	17	0	1,0	
L	57	4	3,0	
M	277	30	14,4	17,4
N	58	0	3,0	
O	239	31	12,4	18,0
P	77	15	4,0	
R	50	2	2,6	
S	45	1	2,3	
T	62	4	3,2	
U	31	0	1,6	
W	35	0	1,8	
X	32	0	1,7	
Y	30	1	1,6	
Z	9	0	0,5	
AC	15	0	0,8	
BD	8	1	0,4	
Summa	1 922	172	100,1	

¹ Varav i Storstockholm

573	63	29,8	36,6
-----	----	------	------

4 Överväganden och förslag

Riksdagen har beslutat om åtgärder för att nu kraftsamla samhällets insatser inom kemikaliekontrollen. Lokaliseringsfrågan måste enligt propositionen bedömas med utgångspunkt i målsättningen att det nu är nödvändigt att kemikaliekontrollen effektiviseras. Samtidigt behöver hänsyn tas till den rådande statsfinansiella situationen. Vid valet av lokaliseringort måste därför enligt kommitténs uppfattning särskilt beaktas

att kemikalieinspektionen delar ansvaret för samhällets kemikaliekontroll med främst statens naturvårdsverk och arbetarskyddsstyrelsen, varför det är utomordentligt viktigt att åstadkomma förutsättningar för ett väl fungerande samarbete mellan dessa myndigheter

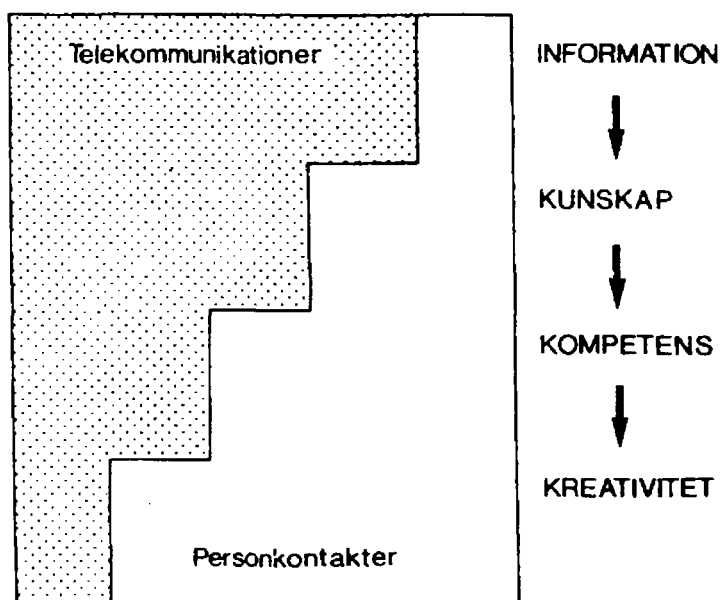
att orten väljs för att underlätta de mycket omfattande kontakter kemikalieinspektionen måste ha med myndigheter, näringslivs- och arbetsmarknadsorganisationer, företag och forskningsinstitutioner

att kemikalieinspektionen behöver komma i gång med verksamheten med minsta möjliga dröjsmål och därför med minsta möjliga kompetensförluster och nyanställningssvårigheter

att de önskade rationaliseringsfördelarna genom samlokalisering med annan likartad verksamhet kan uppnås

att lokaliseringen inte medför onödigt kostsamma och tidsödande resor.

Kommittén har i det föregående gett en översikt över de personkontakter som behövs för att få till stånd det nödvändiga samarbetet med myndigheter och andra intressenter i kemikalieinspektionens verksamhet. Verksamheten kommer att vara kunskapsintensiv och kommer att kräva hög kompetens inte minst inom det toxikologiska området. Samarbetet kommer inte bara att bestå i överföring av information mellan de olika intressenterna utan i första hand i ett meningsutbyte inför ställningstaganden i ofta komplicerade frågor av vetenskaplig och teknisk natur. Nedanstående figur är hämtad ur rapporten Regional mångfald till rikets gagn, Liber förlag 1984. Figuren visar hur betydelsen av direkta personkontakter för informationsöverföringen ökar med inslagen av kunskap, kompetens och kreativitet i verksamheten.

Den tidigare genomgången ger vid handen att kemikalieinspektionen har ett synnerligen stort behov av kontakter med en rad andra myndigheter, med regeringskansliet, med näringslivs- och arbetsmarknadsorgan och andra externa intressenter, med enskilda företag samt med vissa delar av forskningsvärlden. Till betydande del måste kontakterna ske i form av organiserat samråd i arbetsgrupper, referensgrupper, eller vid andra slag av överläggningar. I andra fall behövs ett fortlöpande underhandssamråd av mer informell karaktär. Även för en stor del av de informella kontakterna kommer det att krävas personliga sammanträffanden. Tillsynsverksamheten kommer att kräva företagsbesök. Det är mot bakgrund av det mycket stora behovet av kontakter angeläget att kemikalieinspektionen lokaliseras så att kontakterna underlättas.

För kemikaliekontrollen är det som tidigare anförts angeläget att myn-

digheterna kan utnyttja sin samlade toxikologiska sakkunskap så effektivt som möjligt. Av många skäl kommer tillgången till toxikologisk expertis även framdeles att vara begränsad. För att arbetsuppgifterna skall kunna fördelas rationellt och dubbelarbete undvikas behövs ett fortlöpande samarbete om grundläggande toxikologisk utrednings- och bedömningsverksamhet, dels myndigheterna emellan dels mellan myndigheter och extern toxikologisk sakkunskap. Lokaliseringen får inte lägga hinder i vägen för ett sådant samarbete.

I propositionen betonas att det är en avgörande förutsättning för en fungerande kemikaliekontroll att kunskapsnivån är tillräcklig bl. a. hos ansvariga myndigheter. Kemikalieinspektionens viktigaste resurs kommer att vara dess personal. Det är därför av största vikt att vid valet av lokaliseringsort beakta möjligheterna att få högsta möjliga kompetens hos personalen.

Den personal som redan finns vid produktkontrollbyrån och Tox-info har erfarenhet inom flera av kemikalieinspektionens verksamhetsområden. Under de senaste åren har personalens toxikologiska kompetens ökat dels genom nyanställningar dels genom vidareutbildning. Det är självfallet angeläget att kunna förä över befintlig kompetens till den nya myndigheten. Kunskapsnivån hos kemikalieinspektionen måste emellertid höjas ytterligare jämfört med produktkontrollbyrån. I första hand behövs förstärkningar av kompetensen för utredningsverksamhet och för kvalificerade tillsynsfrågor. En hög kompetens i dessa avseenden är nödvändig om kemikalieinspektionen skall kunna bedriva en effektiv verksamhet med angivna resurser. Även ledningsfunktionerna behöver väsentliga förstärkningar.

Förstärkningarna måste ske omgående och kan därför bara åstadkommas genom nyanställningar. Sådana behövs också rent resursmässigt. Valet av lokaliseringsort får stor betydelse för möjligheterna att få tillräcklig kompetens till myndigheten. Det är angeläget att myndigheten lokaliseras så att den får så lätt som möjligt att attrahera personer med önskvärd kompetens.

Lokalisering utanför Storstockholmsområdet

Utanför Stockholmsområdet är det endast Uppsala som i någon mån kan tillgodose det intensiva kontaktbehov med myndigheter och forskningsinstitutioner som kemikalieinspektionen kommer att ha i sin verksamhet. I Uppsala finns en inte obetydlig toxikologisk verksamhet och där ligger också ett par av de myndigheter inspektionen kommer att samarbeta med, livsmedelsverket och socialstyrelsens läkemedelsavdelning.

En lokalisering till Uppsala skulle emellertid medföra stor tidsförlost genom resor för kemikalieinspektionens personal. De nödvändiga kontakterna med de för kemikalieinspektionen viktigaste hälso- och miljömyndigheterna och forskningsinstitutionerna i Solna måste upprätthållas. Den totala restiden till Solna, järnvägsresa plus anslutningsresor, skulle bli ca två timmar enkel resa. Med så långa resor skulle det bli svårt att tillgodose det stora behovet av personkontakter. Även kontakterna med centrala

näringslivs-, arbetstagar- och andra organ skulle försvåras liksom kontakterna med regeringskansliet. Resorna skulle också innebära fördyringar av verksamheten och risk finns att angelägna kontakter skulle eftersättas.

Uppsala skulle tack vare en inte oväsentlig toxikologisk verksamhet och på grund av närheten till Stockholm kunna erbjuda vissa möjligheter vid personalrekrytering. Rekryteringsbasen är dock så begränsad att det ändå sannolikt skulle bli betydande övergångsproblem under flera år genom avgångar i samband med en omlokalisering. Den långsiktiga kompetensuppbyggnaden skulle sannolikt underlättas av den vittomspännande forskningsmiljö som Uppsala kan erbjuda. Å andra sidan skulle de försämrade möjligheterna till kontakter med de viktigaste myndigheterna och forskningsinstitutionerna få en negativ inverkan på kompetensnivån.

Kommittén anser att starka skäl talar mot en lokalisering av kemikalieinspektionen till Uppsala. Ingen annan region utanför Stockholm-Uppsalaområdet kan heller erbjuda tillfredsställande möjligheter till kontakter med toxikologisk forskning. Därtill är denna forskning för begränsad även på orter som Umeå eller Linköping. Ett lika allvarligt avbräck för verksamheten skulle de stora reseavstånden bli. Även med flyg blir tiden för enkel resa från t. ex. Umeå till Solna 3 timmar eller mer. Med sådana restider skulle en stor del av de nödvändiga personkontakterna omöjliggöras. Resorna blir också mycket betungande ekonomiskt. Den effektiva arbetstiden skulle reduceras på ett oacceptabelt sätt.

Möjligheten till rekrytering av personal med nödvändig kompetens skulle begränsas. Detta skulle få mycket allvarliga konsekvenser på kort sikt eftersom personalavgången med säkerhet skulle bli mycket stor. För en myndighet som har så speciella krav på kompetens som kemikalieinspektionen kan det bli svårt att alls få tag i personal med nödvändig kompetens. I viss utsträckning skulle problemen kanske efter några år kunna reduceras genom vidareutbildning. Sådana särskilda utbildningsinsatser skulle dock bli ekonomiskt betungande, eftersom det rör sig om flerårig utbildning.

Kommittén vill i sammanhanget erinra om att riksdagen vid besluten om utlokalisering av statlig verksamhet i början av 1970-talet undantog miljömyndigheterna, arbetarskyddsstyrelsen och naturvårdsverket, med hänvisning till deras stora behov av kontakter med regeringskansliet och andra centrala organ. Detta motiv gäller även för kemikalieinspektionen.

Kommittén avstyrker således att kemikalieinspektionen lokaliseras utanför Storstockholmsområdet.

Lokalisering till Stockholmsområdet

Vid övervägandena rörande lämpligaste lokalisering inom Stockholmsområdet av kemikalieinspektionen är det enligt kommittén viktigt att konstatera att det inte är fråga om en helt ny verksamhet utan om en fortsättning, om än i nya former och med förstärkta insatser, av en pågående verksamhet. Det är därför nödvändigt att beakta dels de allmänna för- och nackdelarna den nuvarande lokaliseringen erbjuder jämfört med andra tänkbara lokaliseringar, dels de särskilda praktiska övergångsfördelar som kan ligga i att verksamheten kan fortsätta på samma eller i stort sett samma plats som f. n.

Den pågående verksamhet som skall omstruktureras när kemikalieinspektionen inrättas finns nu i Solna.

Den helt dominerande delen av de myndigheter, organisationer och forskningsenheter kemikalieinspektionen kommer att samarbeta och samråda med ligger i Storstockholmsområdet med en koncentration till de inre norra och nordvästra delarna av regionen. I Storstockholm finns också det största antalet tillverkare och importörer av kemikalier. Från kontaktsynpunkt är därför en lokalisering av inspektionen till Storstockholmsområdet och särskilt till Solna-Sundbybergsregionen mycket gynnsam. Genom att Solna-Sundbyberg har mycket goda trafikförbindelser med centrala Stockholm kan nödvändiga kontakter med de viktigare samråds- och samarbetsorgan som ligger utanför Solna-Sundbyberg lätt upprätthållas. Det blir också lätt att vid inspektionsverksamheten nå 1/3 av aktuella företag och 2/5 av de största företagen.

Ansamlingen av tidigare nämnda myndigheter och forskningsinstitutioner till Solna-Sundbybergsområdet har lett till uppkomsten av ett kunskapscentrum i kemiska hälso- och miljöfrågor. En lokalisering av kemikalieinspektionen till Solna-Sundbybergsregionen, dvs. oförändrad lokalisering jämfört med produktkontrollnämnden och Tox-info, skulle förstärka detta centrum.

Ansvarsbiblioteken för medicin och för arbetsmiljö finns i Solna-Sundbyberg liksom det blivande ansvarsbiblioteket för yttre miljö. Goda möjligheter till täta personkontakter med dessa ansvarsbibliotek är nödvändiga för kemikalieinspektionen. Inspektionen kan inte rimligen bygga upp egna resurser som kan ersätta närheten till dessa bibliotek.

Det kan med fog sägas att Solna-Sundbybergsregionen utgör en s. k. kreativ miljö inom området hälso- och miljörisiker (jfr Regional mångfald till rikets gagn, Liber Förlag 1984). Här finns hög kompetens, mångfald samt en närhet som möjliggör de täta personliga kontakter som behövs för att kreativa processer kan starta och fortgå. En förläggning av kemikalieinspektionen i denna miljö kan därför förväntas befrukta inte bara inspektionens egen verksamhet utan också arbetet inom de andra miljömyndigheterna och, vilket är inte minst viktigt, forskningen vid de laboratorier som är belägna i området.

Även från personalrekryteringssynpunkt har en fortsatt lokalisering till Solna-Sundbyberg stora fördelar. Huvuddelen av de personer som i dag är intressanta från kompetenssynpunkt är sysselsättningsmässigt inriktade på Solna-Sundbybergsregionen med dess många myndigheter och forskningsinstitutioner inom hälso- och miljöområdet. Det är angeläget att kemikalieinspektionen snabbt kommer igång med sin verksamhet.

Av personalen på de upphörande myndigheterna bor två tredjedelar i de norra eller västra förorterna (inkl. 4 personer i Uppsala) en sjättedel i centrala Stockholm och en sjättedel söder om Stockholms innerstad.

En fortsatt lokalisering till Solna-Sundbyberg ger goda förutsättningar för att snabbt komma igång med verksamheten. Lokaliseringen till ett geografiskt centrum för toxikologi samt hälso- och miljöskydd bidrar till att ge inspektionen hög attraktionskraft. Personalavgången blir sannolikt liten och möjligheterna att nyanställa personal blir de bästa möjliga.

En lokalisering av kemikaliemyndigheten till detta centrum skulle starkt bidra till den nödvändiga kraftsamlingen av samhällets kemikaliekontroll. Kemikalieinspektionens verksamhet förstärker det hälso- och miljöcentrum som ansamlingen av hälso- och miljömyndigheter och toxikologiska forskningslaboratorier till Solna-Sundbyberg utgör. Detta får positiva effekter både på kemikalieinspektionen och på de övriga verksamheterna som syftar till att undanröja kemiska hälso- och miljörisker.

Genomgången av kontaktbehoven visar att kemikalieinspektionen behöver mycket omfattande kontakter med både naturvårdsverket och arbetarskyddsstyrelsen. Sett utslutande från kontaktsynpunkt är därför en samlokalisering med någon av dessa myndigheter önskvärd. Några lokaler i tillräckligt nära anslutning till arbetarskyddsstyrelsen finns inte tillgängliga f. n.

I anslutning till naturvårdsverket finns däremot ändamålsenliga lokaler till låg kostnad tillgängliga från den 1 januari 1986 när kemikalieinspektionen inrättas. Enligt uppgift från byggnadsstyrelsen kan dessa lokaler (ca 400 kr. per m² och år) för kemikalieinspektionen innebära en besparing om ca 1 milj. kr./år jämfört med nya lokaler (ca 900–1 000 kr. per m² och år).

I de ekonomiska beräkningarna i propositionen förutsätts att vissa rationaliseringsfördelar kan uppnås genom samlokalisering med annan likartad verksamhet. Ett samutnyttjande med naturvårdsverket av vissa resurser för administrativ service i form av personaladministration, ekonomiadministration, kontorsservice (repro, förråd m. m.), telefonväxel, lokalvård, informationstjänster, datateknik och litteraturservice kan ge kemikalieinspektionen en årlig besparing på ca 1 milj. kr. Därvid minskar också inspektionens investeringskostnader med 0,8–1 milj. kr. (telefonväxel, repro, arkiv, förråd).

Om kemikalieinspektionen samlokaliseras med naturvårdsverket får inspektionen alltså goda förutsättningar att bedriva sitt arbete effektivt redan från början.

Kommittén konstaterar här att det aktuella nytillskottet av arbetstillfällen (15 årsarbeten) till Solna-Sundbyberg avsevärt understiger de pågående personalminskningarna i området.

När det gäller andra kommuner i Storstockholmsområdet än Stockholm, Solna och Sundbyberg är andelen arbetstillfällen per invånare betydligt lägre än t. ex. i Solna. En lokalisering t. ex. till en kommun i södra Stockholmsområdet skulle emellertid innebära flera nackdelar, en del av allvarlig art.

Inga av kemikaliemyndighetens samarbetsorgan återfinns i södra Stockholmsområdet. Den enda forskningsmiljö som existerar i Stockholmsområdets södra delar finns vid Huddinge sjukhus. I anslutning till sjukhuset planeras ett centrum för tillämpad forskning och utveckling inom biotekniken. Denna verksamhet är dock inte inriktad på att bygga upp kunskaper om kemikaliers hälso- eller miljöeffekter. Forskningen vid sjukhuset och vid detta centrum får därför ingen nämnvärd relevans för kemikalieinspektionen.

Den nya myndigheten får begränsade resurser. Restiden till myndigheterna och forskningsinstitutionerna i Solna blir ca 1 timme enkel resa från

orter som t. ex. Handen eller Botkyrka. Eftersom kemikalieinspektionen behöver ha omfattande kontakter med dessa myndigheter och institutioner kan en lokalisering till de södra förortskommunerna förväntas ge påtagligt negativa effekter. Resor drar i sig ned effektiviteten på grund av bortfall av effektiv arbetstid. Det finns också risk för att man vid längre restider av arbetsbelastningsskäl avstår från kontakter som egentligen skulle behövas. Kemikalieinspektionens personkontakter riskerar då att försämrats. En sådan utveckling kan inte godtas med de stora samarbetsbehov som föreligger. Det finns också anledning att tro att kemikalieinspektionens möjligheter att upprätthålla den nödvändiga kompetensen skulle påverkas negativt på grund av försämrade kontakter.

En omlokalisering kan medföra risk för en betydande avgång av befintlig personal. Därtill kommer att det är den bäst utbildade personalen som är mest benägen att lämna verksamheten vid en omlokalisering.

Med hänvisning till nu redovisade överväganden föreslår kommittén att kemikalieinspektionen lokaliseras till Solna-Sundbybergsområdet.

5 Samråd

Kommittén har samrått med arbetsgruppen för decentralisering av statlig verksamhet. Av samrådsyttrandet framgår att arbetsgruppen delar kommitténs uppfattning att det utanför Stockholmsområdet endast är Uppsala som kan komma i fråga som lokaliseringsort och att det inom Stockholmsområdet är Solna-Sundbyberg som är den lämpligaste lokaliseringen för inspektionen. Vid sin prövning utifrån statsmakternas regionalpolitiska målsättningar finner arbetsgruppen att Uppsala som lokaliseringsort bör tillmätas större intresse.

Med anledning av arbetsgruppens yttrande vill organisationskommittén framhålla att kommitténs tidigare redovisade överväganden innebär att kommittén från verksamhetssynpunkt funnit fördelarna vara mycket stora med en lokalisering till nuvarande område jämfört med en omlokalisering till Uppsala.

Kommittén har informerat arbetsmarknadens parter och de närmast berörda näringslivsorganisationerna och gett dem tillfälle att framföra synpunkter på lokaliseringsfrågan. De har därvid förklarat sig stödja förslaget om fortsatt lokalisering till Solna-Sundbyberg. Regionalekonomiska enheten vid länsstyrelsen i Stockholms län har också informerats.

6 Sammanfattning

Enligt propositionen är inrättandet av kemikalieinspektionen ett uttryck för en strävan att koncentrera och samordna resurserna på kemikaliekontrollens område för att åstadkomma en ökad slagkraft och effektivitet. Också lokaliseringsfrågan måste bedömas med utgångspunkt i målsättningen att det nu är nödvändigt att kemikaliekontrollen effektiviseras. Med hänsyn till detta ställningstagande från statsmakternas sida och med hänsyn till

dels den nya myndighetens utomordentligt stora behov av kontakter med andra myndigheter främst naturvårdsverket och arbetarskyddsstyrelsen, forskningsinstitutioner samt intressenter inom näringsliv och arbetsmarknadsorganisationer,

dels behovet av hög kompetens hos kemikalieinspektionen,

dels kostnadsskäl,

anser kommittén att det inte är lämpligt att omlokalisera den centrala kemikaliemyndigheten.

Kommittén föreslår att kemikalieinspektionen lokaliserar till Solna-Sundbybergsområdet och att därvid möjligheterna till rationaliseringsvinster genom samlokalisering med naturvårdsverket utnyttjas så långt möjligt.